

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT

Jamoliddinov Temur Nuriddin o‘g‘li

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot konsepsiyasining mohiyati, uning asosiy yo‘nalishlari va rivojlanish bosqichlari yoritilgan. Atrof-muhitni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, ekologik samaradorlikni oshirish va barqaror iqtisodiy o‘sishga erishishda yashil iqtisodiyotning o‘rni tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar. Yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik samaradorlik, innovatsiya, resurslardan oqilona foydalanish.

Abstract. The article highlights the essence of the green economy concept in Uzbekistan, its main directions and stages of development. The role of green economy in environmental protection, the use of renewable energy sources, improvement of ecological efficiency, and ensuring sustainable economic growth is analyzed.

Keywords. Green economy, sustainable development, renewable energy, ecological efficiency, innovation, rational use of resources.

Kirish

XXI asrda global iqtisodiy rivojlanishning eng dolzarb masalalaridan biri iqtisodiy o‘sish va ekologik muvozanatni ta’minlashdir. An’anaviy iqtisodiyot modeli tabiiy resurslarning haddan tashqari sarflanishiga, chiqindilarning ko‘payishiga va ekologik muammolarning chuqurlashishiga olib kelmoqda. Shu sababli **barqaror rivojlanish** strategiyasida yangi konsepsiya – **yashil iqtisodiyot**¹ g‘oyasi ilgari surildi.

Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi iqtisodiy o‘sishni ekologik barqarorlik bilan uyg‘unlashtirishga qaratilgan bo‘lib, BMT, OECD kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanmoqda. Dunyo miqyosida “yashil energiya”, “yashil transport”, “yashil texnologiyalar” atamaları keng qo‘llanilmoqda.

O‘zbekistonda ham yashil iqtisodiyotga o‘tish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Prezident tashabbuslari asosida **Qayta tiklanuvchi**

¹ <https://lex.uz/docs/-4539502>

energiya manbalari to'g'risida qonun qabul qilindi,² quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi boshlandi, chiqindilarni qayta ishlash zavodlari tashkil qilinmoqda. Shuningdek, **O'zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyot" strategiyasi** ishlab chiqildi.³

Bu jarayonlar nafaqat ekologik muammolarni hal etishga, balki mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni oshirishga ham xizmat qiladi.

Asosiy qism

1. Yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari

Yashil iqtisodiyot — iqtisodiy faoliyatning barcha yo'nalishlarida ekologik

- chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash;
- atrof-muhitni muhofaza qilish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash.

2. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning rivojlanish yo'nalishlari

1. **Energetika** – quyosh va shamol elektr stansiyalari (Masdar, ACWA Power kabi xorijiy kompaniyalar bilan hamkorlikda) barpo etilmoqda.
2. **Qishloq xo'jaligi** – suv tejovchi texnologiyalar (tomchilatib sug'orish), ekologik toza mahsulotlar yetishtirish.
3. **Transport** – elektromobillarni qo'llash, jamoat transportida ekologik standartlarni joriy etish.
4. **Chiqindilarni boshqarish** – chiqindilarni qayta ishlash zavodlari, chiqindisiz ishlab chiqarish texnologiyalari.

3. Yashil iqtisodiyotning iqtisodiy va ijtimoiy foydalari

- yangi ish o'rinlari yaratadi ("yashil ish o'rinlari");

² <https://lex.uz/docs/-4346831>

³ <https://yuz.uz/uz/news/2030-yilgacha-ozbekiston-respublikasining-yashil-iqtisodiyotga-otishiga-qaratilgan-islohotlar-samaradorligini-oshirish-boyicha-chora-tadbirlar-togrisida>

- aholining salomatligi va turmush darajasini yaxshilaydi.

4. Muammolar va istiqbollar

Yashil iqtisodiyotning rivojlanishida ayrim muammolar mavjud: moliyalashtirish manbalarining yetarli emasligi, aholining ekologik madaniyati pastligi, yangi texnologiyalarning yuqori narxi. Shu bilan birga, xalqaro moliyaviy institutlar, xususiylar sektor va davlat dasturlari ishtiroki bu yoʻnalishni jadallashtirish imkonini beradi.

Xulosa

Oʻzbekistonda yashil iqtisodiyot barqaror taraqqiyotning asosiy drayverlaridan biri sifatida tobora katta ahamiyat kasb etmoqda. Bu konsepsiya nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qilmoqda, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish, ishlab chiqarish jarayonlarida innovatsion texnologiyalarni joriylar etish, yangi ish oʻrinlarini yaratish va xalqaro investitsiyalarni jalb etishda ham muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda.

Mamlakatda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hajmi ortib borayotgani, energiya samaradorligini taʼminlashga qaratilgan loyihalarning kengayishi va ekologik standartlarning joriylar etilishi iqtisodiy tizimni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Shu bilan birga, yashil iqtisodiyotning rivojlanishi Oʻzbekistonning xalqaro maydondagi ekologik imijini mustahkamlab, global barqarorlik tashabbuslarida faol ishtirok etishiga ham imkon yaratmoqda.

Kelgusida Oʻzbekiston respublikasida quyosh va shamol energiyasini yanada keng koʻlamda joriylar etish, chiqindilarni qayta ishlash hajmini koʻpaytirish, ekologik transport turlarini rivojlantirish hamda aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish orqali yashil iqtisodiyot mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining barqaror poydevoriga aylanadi. Bu jarayon, oʻz navbatida, Oʻzbekistonning ekologik xavfsizligi, energetik mustaqilligi va ijtimoiylar farovonligining kafolati sifatida muhim rol oʻynaydi. Shuningdek Statistik maʼlumotlar va yutuqlarga eʼtibor beradigan boʻlsak **2024 yilda:** Oʻzbekiston 875 million kWh quyosh energiyasini 7 oyda ishlab chiqardi — bu 2023 yilga nisbatan 4,3 barobar koʻp, 2025 yil iyul oyida Quyosh va shamol stansiyalari 1.246 milliard kWh energiya ishlab chiqdi — jami 17 % umumiy elektr ishlab chiqargan.⁴ Hozirgi vaqtda 11 quyosh va 4 shamol stansiyasi mavjud boʻlib, umumiy quvvati 4119 MWni tashkil etadi. 2023 yilda mamlakatda taxminan

⁴ <https://www.uzdaily.uz/en/damage-from-illegal-energy-consumption-in-uzbekistan-exceeds-86-billion-soums-in-august/>

2 668 MW qayta tiklanuvchi energiya quvvati mavjud edi, ya'ni umumiy quvvat tarkibida 24,4 %ni tashkil etdi. **Maqsadlar:** 2030 yilgacha qayta tiklanuvchi energiya quvvatini 27 GWgacha, umumiy energiya hajmidagi ulushini 40 %gacha yetkazish rejalashtirilgan.

1. Ахмедов Ш. Инсон капиталини ривожлантириш ва инновацион иқтисодий ўсиш. – Тошкент: Yangi asr avlodi, 2020. – 16-б.
2. Рахмонов Б. Корхоналарда инновацион фаолиятни бошқариш. – Самарқанд: СамДУ нашриёти, 2018. – 22–25-бб.
3. Икрамов А., Қурбонов Ш. Менежмент назарияси ва амалиёти. – Тошкент: Iqtisodiyot, 2017. – 45–48-бб.
4. Хожиматов Ғ. Инновациялар ва иқтисодий тараққиёт. – Тошкент: Universitet, 2021. – 31–33-бб.
5. Исроилова Н. Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish. – “Iqtisodiyot” журнали, №4, 2021. – 12–17-бб.
6. Эргашев У. Экология ва иқтисодий барқарорлик. – Бухоро: BuxDU нашриёти, 2020. – 19–22-бб.
7. OECD. Green Growth and Sustainable Development. – Paris: OECD Publishing, 2021. – pp. 10–15.
8. UNDP. Human Development Report: Green Economy. – New York: UNDP, 2020. – pp. 25–28.
9. Toman M. A. The Economics of Sustainability. – Cambridge: Cambridge University Press, 2018. – pp. 50–54.
10. Daly H. E. Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development. – Boston: Beacon Press, 1997. – pp. 77–81.

Internet manbaalar:

1. lex.uz
2. yuz.uz
3. Kun.uz
4. Daryo.uz
5. UzDaily.uz.

